

Republica Moldova, Chișinău, MD-2004, bd. Ștefan cel Mare 180, bir.600

E-mail: info@egalitate.md; web: www.egalitate.md

Tel: +373 22 21 28 17; Fax: +373 22 21 28 17

Raportul Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității
prezentat Comitetului pentru drepturile persoanelor cu dizabilități cu ocazia primei
revizuirii a Republicii Moldova

Chișinău, 23 februarie 2017

Consiliul este o autoritate publică autonomă care și-a demarat activitatea la 31 iulie 2013 în baza Legii cu privire la asigurarea egalității nr. 121 din 25.05.2012¹. Mandatul Consiliului ține, în principal, de examinarea plângerilor referitoare la un fapt de discriminare, evaluarea legislației din perspectiva standardelor nediscriminării și promovarea oportunităților egale.

Egalitatea și nediscriminarea (articolul 5)

1. Persoanele cu dizabilități în Republica Moldova sunt într-o poziție nefavorabilă comparativ cu persoanele fără dizabilități la fiecare pas: imposibilitatea de a intra în sediile autorităților publice, instanțelor de judecată, în locurile de menire social-culturală datorită inaccesibilității lor; imposibilitatea de a utiliza în mod independent serviciile disponibile publicului din cauza numărului insuficient de interpreți mimico-gestuali, a lipsei elementelor de accesibilitate pentru persoanele cu dizabilități de vedere, acestea sunt doar câteva din multiplele exemple.
2. Conform Sondajului "Percepțiile și atitudinile față de egalitate în Republica Moldova"² persoanele cu dizabilități mintale sunt percepute negativ în societate, fiind acceptați doar până la poziția de cetățean al țării. Această atitudine negativă Consiliul a constatat-o și în acțiunile autorităților publice³.
3. Pentru asigurarea protecției împotriva discriminării în 2012 a fost adoptată Legea nr. 121 cu privire la asigurarea egalității care instituie cadrul legal și instituțional pentru combaterea discriminării. Legea interzice discriminarea în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții inclusiv pe criteriul de dizabilitate.
4. Analiza activității Consiliului relevă că numărul plângerilor depuse în care se invocă un fapt de discriminare pe criteriu de dizabilitate este în creștere. În 2016 din 158 de plângeri depuse la Consiliu în 38 de plângeri s-a invocat un fapt de discriminare pe criteriu de dizabilitate, ceea ce constituie 25% din plângerile depuse, comparativ cu 2015 când acestea au constituit 16%.
5. Consiliul a constatat discriminarea persoanelor cu dizabilități în acces la bunuri și servicii disponibile publicului⁴, în câmpul muncii⁵, în domeniul educației⁶, în acces la

¹ Informații suplimentare sunt disponibile pe pagina web a Consiliului: www.egalitate.md

² http://md.one.un.org/content/dam/unct/moldova/docs/pub/ENG-Studiu%20Perceptii%202015_FINAL_2016_Imprimat.pdf

³ Decizia din 19.06.2014 pe cauza 090/2014, http://www.egalitate.md/media/files/files/10-decizie_cauza_090_19_06_2014_depersonalizat_1638597_eng_7048858.pdf.

⁴ Decizia din 29.04.2014 pe cauza 052/2014, http://www.egalitate.md/media/files/files/22-decizie_052_2014_autosesizare_engl_depersonalizat_8046534.pdf, Decizia din 09.12.2014 pe cauza 157/2014, http://www.egalitate.md/media/files/files/11-decizie_157_14_depersonalizat_6487263_eng_8168845.pdf, Decizia din 11.12.2014 pe cauze 155/2014, <http://www.egalitate.md/media/files/files/21->

justiție⁷, prin instigare la discriminare lezând demnitatea acestora⁸. Totodată, este de menționat că 20% din deciziile în care Consiliul a constatat faptul discriminării prin refuzul acomodării rezonabile, țin de inaccesibilitatea infrastructurii.

6. Analiza celor trei ani de activitate ai Consiliului denotă faptul că Legea nr. 121 cu privire la asigurarea egalității nu asigură o protecție efectivă victimelor discriminării, crearea Consiliului fiind una formală. În procesul de exercitare a mandatului său, Consiliul întâmpină impedimente funcționale: statutul nepermanent al membrilor Consiliului, lipsa atribuției de investigare și sancționare a faptelor de discriminare, sediul necorespunzător standardelor de accesibilitate pentru persoanele cu dizabilități și cerințelor de securitate și sănătate la locul de muncă, număr insuficient de unități de personal, salarizare mai mică decât la ceilalți funcționari publici din autoritățile publice independente și ministere.

Recomandări:

1. Depunerea eforturilor spre eliminarea stereotipurilor și prejudecăților față de persoanele cu dizabilități și diminuarea atitudinilor și comportamentelor ostile.
2. Modificarea legislației în vederea abilitării Consiliului cu atribuții de investigare și sancționare.
3. Asigurarea finanțării corespunzătoare a instituției prin capacitatea Consiliului cu atribuții de investigare și sancționare, atribuirea membrilor Consiliului statut permanent, atribuirea unui sediu adecvat, care să corespundă cerințelor de accesibilitate, securitate și sănătate la locul de muncă, mărirea numărului unităților de personal și salarizarea la nivelul instituției de protecție a drepturilor omului.

Accesibilitatea (articolul 9)

7. Una din cele mai mari provocări în domeniul incluziunii sociale a persoanelor cu dizabilități țin de asigurarea accesibilității mediului fizic, transporturilor și a informației. Neasigurarea accesibilității pentru persoanele cu dizabilități creează bariere în exercitarea drepturilor lor fundamentale în condiții de egalitate cu celelalte persoane.

[decizie 155 2014 eng depersonalizat 1005559.pdf](#), Decizia din 19.08.2015 pe cauza 265/15, http://www.egalitate.md/media/files/files/decizie_265_2015_depersonalizat_eng_6439342.pdf.

⁵ Decizia din 28.09.2015 pe cauza 291/15,

http://egalitate.md/media/files/files/decizie_291_2015_depersonalizat_578216.pdf, Decizia din 06.09.2016 pe cauza 436/16, http://www.egalitate.md/media/files/files/decizie_436_2016_verificat_depers_107452.pdf.

⁶ Decizia din 22.11.2013 pe cauza 004/2013, http://www.egalitate.md/media/files/files/2-2013_decizie_cauza_004_13_ursu_valentina_final_3196018_engl_2384472.pdf, Decizia din 09.09.2014 pe cauza 122/2014, https://www.egalitate.md/media/files/files/decizie_122_2014_eng_801614.pdf.

⁷ Decizia din 30.12.2014 pe cauza 176/2014,

http://www.egalitate.md/media/files/files/decizie_176_14_2356598.pdf, Decizia din 18.08.2016 pe cauza 430/16, http://www.egalitate.md/media/files/files/decizie_430_2016_constatare_391543.pdf.

⁸ Decizia din 19.06.2014 pe cauza 090/2014, http://www.egalitate.md/media/files/files/10-decizie_cauza_090_19_06_2014_depersonalizat_1638597_eng_7048858.pdf.

8. **Accesibilitatea mediului fizic.** Conform raportului Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor 70% din instituțiile publice și clădirile de menire socială nu sunt accesibile persoanelor cu dizabilități. Situația este și mai gravă, căci în rezultatul unui maraton care a vizat testarea accesibilității clădirilor publice și de menire social-culturală din mun. Chișinău s-a constatat că doar 10 din 131 de clădiri evaluate sunt accesibile⁹. De asemenea și Consiliul a constatat pe parcursul activității sale inaccesibilitatea clădirilor instituțiilor publice și obiectelor de menire socială pentru persoanele cu dizabilități în 18% din cazurile de discriminare.
9. În rezultatul examinării plângerilor parvenite, Consiliul a constatat că Planul de acțiuni privind implementarea măsurilor de asigurare a accesibilității persoanelor cu dizabilități la infrastructura socială¹⁰ a fost unul inefectiv din următoarele considerente: i) durată limitată în timp (2013-2014); ii) redactarea defectuoasă a acțiunilor; iii) nu au stabilit responsabili de implementare competenți, au prevăzut pentru inventarierea clădirilor doar autoritățile publice locale, fără a participa și un specialist care cunoaște standardele tehnice în domeniu; identificarea greșită a indicatorilor, stabilind drept indicatori de progres: raport elaborat, planuri de acțiuni aprobate, 2 seminare. Drept urmare, documentul menționat mai sus nu a îmbunătățit situația, Consiliul, chiar, a constatat inaccesibilitatea unor clădiri¹¹ care au fost raportate ca accesibile.
10. Totodată, Consiliul a constatat lipsa de profesionalism a autorităților publice locale la eliberarea certificatului de urbanism și a autorizației de construcție, fără a impune cu strictețe includerea și respectarea în proiectele de construcții a elementelor de accesibilitate pentru persoanele cu dizabilități.
11. În urma recepționării lucrărilor se constată că numeroase clădiri noi sau renovate nu corespund normativelor tehnice privind accesibilitatea pentru persoanele cu dizabilități.
12. **Accesibilitatea serviciilor de transport:** Pentru persoanele cu dizabilități este accesibil doar transportul cu troleibuze, care este efectuat doar în mun. Chișinău și Bălți. Celelalte tipuri de transport public regulat suburban și interurban, precum și transportul în regim de taxi¹² sunt inaccesibile pentru persoanele cu dizabilități. Strategia infrastructurii transportului terestru pe anii 2008-2017¹³, care avea una din priorități asigurarea accesibilității transportului urban de pasageri pentru persoanele cu dizabilități nu a fost implementată fiind abrogată la jumătate de termen.

⁹ <http://global.manniskohjalp.se/news/2015/08/moldova-fails-accessibility-test>

¹⁰ Hotărârea Guvernului nr. 599 din 13.08.2013,

<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=349254>

¹¹ Decizia din 29.12.2015 pe cauza 328/15,

http://www.egalitate.md/media/files/files/decizie_328_2015_depersonalizat_919231.pdf

¹² Decizia din 29.01.2016 pe cauza 333/16,

http://www.egalitate.md/media/files/files/decizie_333_2015_depersonalizat_1628997.pdf

¹³ Hotărârea Guvernului nr. 85 din 01.02.2008, <http://lex.justice.md/md/326894/>

13. Totodată, Consiliul a constatat discriminare pe criteriu de dizabilitate în acces la serviciile de transport prin refuzul prestatorului de serviciu de a îmbarca o persoană cu dizabilități¹⁴.
14. **Accesibilitatea informațională.** Cum a mai fost menționat, persoanele cu dizabilități întâlnesc bariere în accesarea independentă a serviciilor disponibile publicului având în vedere numărul insuficient de interpreți mimico-gestuali, precum și lipsa elementelor de accesibilitate pentru persoanele slabvăzătoare.

Recomandări:

1. Dezvoltarea și implementarea unei noi strategii de incluziune a persoanelor cu dizabilități și alocarea resurselor financiare suficiente pentru a asigura accesibilitatea mediului fizic, transporturilor și a mijloacelor de comunicare;
2. Implementarea unui mecanism eficient de sancționare a nerespectării standardelor de accesibilitate;
3. Instruirea personalului care prestează servicii de transport public privind acceptarea îmbarcării persoanelor cu dizabilități;
4. Refuzul eliberării certificatului de urbanism și a autorizației de construcție în cazul nerespectării în proiectele de construcții a elementelor de accesibilitate pentru persoanele cu dizabilități.

Recunoașterea egală în fața legii (articolul 12)

15. Republica Moldova a adoptat Legea nr. 60 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități, prin care recunoaște acestora capacitate juridică în egală măsură cu celelalte persoane. Totodată, prevederile care reglementează capacitatea juridică contravin standardelor Convenției privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități. Legislația civilă în vigoare nu cunoaște decât 2 situații – capacitatea deplină sau lipsa capacității. Acest fapt generează consecințe negative pentru persoanele cu probleme de sănătate mintală, care pot fi declarate incapabile și plasate sub tutelă.
16. Odată cu privarea de capacitate juridică, persoanele respective sînt lipsite de posibilitatea de a-și exercita majoritatea drepturilor fundamentale – dreptul la vot, dreptul la căsătorie, dreptul de acces la justiție, precum și dreptul de a decide în privința tratamentului medical. Toate deciziile sunt luate prin substituție de tutore, fiind complet neglijată voința persoanei aflate sub tutelă.
17. Consiliul se arată îngrijorat de faptul că legislația nu prevede o abordare individualizată, care să se bazeze pe evaluarea nivelului real al capacității persoanei de a lua decizii conștiente. Deși a fost elaborat un proiect de lege care prevede introducerea unor mecanisme de furnizare a suportului în exercitarea capacității juridice, proiectul respectiv menține și sistemul de tutelă.

¹⁴ Decizia din 09.12.2014 pe cauza 157/2014, http://www.egalitate.md/media/files/files/11-decizie_157_14_depersonalizat_6487263_eng_8168845.pdf

18. Persoanele cu dizabilități (cu probleme de sănătate mintală) nu beneficiază de o asistență juridică calificată atunci când se decide internarea lor fără consimțământ în spitalul de psihiatrie, aplicarea sau prelungirea măsurilor de constrângere cu caracter medical, decât cu unele excepții. Acest lucru se întâmplă pentru că avocații desemnați se conduc de stereotipuri și prejudecăți care nu fac distincție dintre multiplele stări și manifestări ale sănătății mintale, toate fiind apreciate drept periculoase pentru societate, impunând izolarea persoanelor în instituții. În procesul examinării cauzei¹⁵, Consiliul a constatat un șir de restrângeri a dreptului la apărare și la un proces echitabil pentru persoanele cu dizabilități (cu probleme de sănătate mintală), și anume: lipsa avocatului la ședința de judecată unde se decide tratamentul la care este supus persoana și internarea în instituția psihiatrică; neconsultarea opiniei persoanei cu dizabilități atunci când se ia decizia de către judecător; nu întotdeauna participă la ședințele comisiilor medicale unde se întocmesc avize medicale pentru prelungirea tratamentului prin constrângere sau tratament cu internare fără consimțământ, nu deține copii a documentelor, nu are posibilitate de a contesta acțiunile medicilor, nu are acces la un mecanism independent de a depune o plângere, nu are contact cu lumea exterioară, nu este crezut când se plânge pe rele tratamente și pedepse pentru că este persoană cu tulburări psihice.

Recomandări:

1. Abolirea modelului de substituție în luarea deciziilor și stabilirea modelului de luare a deciziilor sprijinit în conformitate cu prevederile UNCRPD și Comentariul general nr. 1 (2014) a Comisiei pentru drepturile persoanelor cu dizabilități.
2. Asigurarea persoanelor cu dizabilități (cu probleme de sănătate mintală) a asistenței juridice calificate de stat în condiții de egalitate cu ceilalți.

Accesul la justiție (articolul 13)

19. Consiliul se arată îngrijorat de proiectul inițiat de Ministerul Justiției prin care se urmărește simplificarea Codului de procedură civilă. Una din modificările propuse este excluderea căii de atac a hotărârilor emise de curțile de apel în cauzele ce țin de limitarea în capacitate de exercițiu sau declararea incapacității persoanei, fiind menținută în cazul constatării anumitor fapte juridice, adopției și încuviințării examenului psihiatric sau spitalizării în staționarul de psihiatrie. Aceste modificări vor crea o situație discriminatorie în acces la justiție persoanelor cu dizabilități mintale și intelectuale. Instituirea unei căi de atac, ca modalitate de acces la justiție, implică în mod necesar și asigurarea posibilității de a utiliza pentru toți cei care au acest drept sau interes legitim.

Recomandări:

1. Asigurarea unui proces echitabil și a unui recurs efectiv persoanelor cu dizabilități.

¹⁵ Decizia din 29.04.2014 pe cauza 052/2014, http://www.egalitate.md/media/files/files/22-decizie_052_2014_autosesizare_engl_depersonalizat_8046534.pdf

Viața independentă și integrarea în comunitate (articolul 19)

20. În 2013, a intrat în vigoare Regulamentul privind organizarea și funcționarea Serviciului social „Asistență personală”, care prevede posibilitatea persoanelor care îngrijesc persoane cu dizabilități de a încheia contracte individuale de muncă cu autoritățile locale. Însă acest serviciu încă este destul de slab dezvoltat. În 2015 au fost înregistrați 1890 de asistenți personali care îngrijesc 1895 persoane cu dizabilități severe. Dacă raportăm aceste cifre la numărul total de persoane cu dizabilități severe de 27 580 și la faptul că pe un total de 32 unități administrativ teritoriale, 2 municipii și UTA Găgăuzia au fost acreditate sau acreditate provizoriu în total 21 de servicii¹⁶, atunci concluzionăm că nu în toată țara serviciul de asistent personal există, iar acolo unde el există este insuficient.

Recomandări:

1. Modificarea cadrului legal prin instituirea obligativității autorităților publice locale de a planifica resurse financiare pentru susținerea implementării serviciului social „Asistență personală”.
2. Asigurarea măsurilor pentru ca persoanele cu dizabilități să aibă acces la serviciile sociale de bază în condiții egale cu celelalte.

Libertatea de expresie și opinie și accesul la informație (articolul 21)

21. Accesul la informație la mijloacele de comunicare sunt deseori inaccesibile pentru persoanele cu dizabilități. Nu toate posturile de televiziune respectă obligația de a titra sincron sau interpreta în limbaj mimico-gestual zilnic o ediție de știri¹⁷. Autoritatea de reglementare în domeniul audiovizualului deși constată încălcarea repetată a acestei obligații de către unele posturi de televiziune (Publika TV, N4) nu aplică o sancțiune mai gravă, sub forma amenzii, dar doar avertizarea publică.
22. Marea majoritate a paginilor web a autorităților publice, inclusiv guvern, parlament, ministere nu sunt accesibile pentru persoanele cu dizabilități. De asemenea nu este accesibil și portalul serviciilor publice¹⁸.

Recomandări:

1. Aplicarea sancțiunilor descurajante în privința posturilor de televiziune care încalcă obligația de asigurare, a cel puțin 20 de minute din timpul zilnic de emisii ale serviciului de programe, a accesului persoanelor cu dizabilități auditive la emisiunile televizate de importanță majoră și de actualități, garantat prin interpretarea acestora în limbajul mimico-gestual.

¹⁶ Raport social anual 2015 <http://www.mmppsf.gov.md/sites/default/files/document/attachments/rsa2015.pdf>

¹⁷ <http://www.cca.md/files/RAPORT%20CCA%202016.pdf>,

<http://www.parliament.md/LinkClick.aspx?fileticket=2LVkKHfgREE%3D&tabid=202&language=ro-RO>

¹⁸ <https://servicii.gov.md/CategoryDetails.aspx?cid=f65e8079-de1c-4fa2-bbd2-10be6f59fea1>

2. Asigurarea accesibilității paginilor web ale autorităților publice, în special pentru persoanele slabvăzătoare.

Respectul pentru cămin și familie (articolul 23)

23. Conform prevederilor Codului familiei dreptul de a se căsători este în legătură directă cu capacitatea juridică a persoanei. Astfel, persoana lipsită de capacitatea de exercițiu nu poate să întemeieze o familie.
24. Consiliul în cadrul examinării unei cauze¹⁹ a constatat că beneficiarele Internatului psihoneurologic din Bălți li se nega dreptul de a decide liber și responsabil asupra sănătății reproductive, neasigurând acestora exprimarea voluntară a consimțământului pentru întreruperea sarcinii.

Recomandări:

1. Asigurarea faptului că persoanele cu dizabilități se bucură de dreptul de a întemeia o familie în egală măsură cu ceilalți;
2. Dezvoltarea mecanismului prin care să asigure implicarea persoanei cu dizabilități în procesul de luare a deciziilor cu privire la starea sănătății.

Educația (articolul 24)

25. Deși educația incluzivă este asigurată la nivel normativ²⁰ și numărul copiilor cu necesități speciale și cu dizabilități integrați în școlile de cultură generală a crescut de la 2258 în anul de studii 2012/13 la 10130 în anul de studii 2016/17²¹, totuși acest domeniu se confruntă cu mai multe provocări.
26. În primul rând se constată insuficiența cadrelor de sprijin, căci în 737 de centre de resurse sunt încadrate 865 de cadre de sprijin, câte 1,17 cadre de sprijin per centru, iar numărul copiilor integrați este în continuă creștere.
27. În al doilea rând, Consiliul a constatat inaccesibilitatea fizică a instituțiilor de învățământ pentru copiii cu dizabilități locomotorii²², lipsa transportului adaptat pentru deplasarea spre și dinspre instituția de învățământ.
28. Plângerile²³ examinate de Consiliu relevă o atitudine rigidă din partea cadrelor didactice în procesul de integrare a copiilor cu cerințe educaționale speciale în

¹⁹ Decizia din 04 iulie 2014 pe cauza 087/2014,

https://www.egalitate.md/media/files/files/decizia_cauza_087_04_07_2014_depersonalizat_8631866.pdf

²⁰ Programul național de dezvoltare a educației incluzive pentru anii 2011- 2020, HG nr. 523 din 11.07.2011; Metodologia de evaluare a dezvoltării copilului, Ordinul ME nr.99 din 26.02.2015; Metodologia de organizare și funcționare a Centrului de resurse în Educație Incluzivă, Ordinul ME nr.100 din 26.02.2015; Reglementări și proceduri specifice privind evaluarea finală și certificarea elevilor cu cerințe educaționale speciale incluși în instituțiile de învățământ general obligatoriu, Ordinul ME nr. 330 din 30.04.2014 ș.a.

²¹ Raport de activitate al Ministerului Educației pentru anul 2016, http://edu.gov.md/sites/default/files/varianta_finala_raport_me_2016.pdf.

²² Decizia din 09.09.2014 pe cauza 122/2014, https://www.egalitate.md/media/files/files/decizie_122_2014_eng_801614.pdf

instituțiile de învățământ preșcolar și primar, de exemplu, prin neelaborarea sau elaborarea pur formală a planurilor educaționale individualizate.

Recomandări:

1. Dezvoltarea/extinderea rețelei structurilor și serviciilor de suport educațional în instituțiile de învățământ preșcolar, primar și secundar, în special a serviciilor de evaluare și asistență psihopedagogică, psihologică și logopedică.
2. Asigurarea accesibilității fizice în întreg lanțul educațional;
3. Dezvoltarea serviciilor de suport non-educațional în scopul facilitării incluziunii copiilor cu dizabilități: transport specializat pentru deplasarea spre și dinspre instituția de învățământ;
4. Eliminarea barierelor atitudinale prin dezvoltarea cadrelor didactice a competențelor specifice pentru lucrul cu copiii cu cerințe educaționale speciale.
5. Dezvoltarea unui sistem de colectare, analiză și diseminare a datelor dezagregate privind incluziunea copiilor cu dizabilități în sistemul educațional.

Munca și încadrarea în muncă (articolul 27)

29. Cât privește angajarea indicatorii relevă o rată redusă de încadrare în câmpul muncii a persoanelor cu dizabilități, ceea ce are o influență negativă asupra veniturilor persoanelor cu dizabilități. Conform datelor 0,9% din 65,4% din salariații Republicii Moldova o constituie persoanele cu dizabilități²⁴. În dependență de statutul ocupațional 73,1% din persoanele cu dizabilități lucrează pe cont propriu în agricultură și au un venit de 6 ori mai mic decât a angajaților salariați²⁵.
30. Garanțiile acordate persoanelor cu dizabilități prezente în legislația muncii creează anumite bariere angajarea persoanelor cu dizabilități. Astfel, angajatorii sunt reticenți în angajarea unei persoane cu dizabilități, dat fiind faptul că aceasta nu poate fi supusă unei perioade de probă la angajare, poate avea o durată redusă a timpului de muncă, fără diminuarea salariului ș.a. Pentru a încuraja angajarea persoanelor cu dizabilități în sectorul privat statutul nu adoptă măsuri adecvate, care să includă programe de acțiune pozitive, stimulente și alte măsuri, precum este prevăzut în art. 27 din Convenție, dar aplică politici de control și sancționare.
31. La moment susținerea încadrării persoanelor cu dizabilități în câmpul muncii se realizează de către stat doar prin intermediul întreprinderilor specializate. Această

²³ Decizia din 28.06.2014 pe cauza 083/2014,

http://www.egalitate.md/media/files/files/decizie_cauza_083_depersonalizat_1357797.pdf, Decizia din 25.11.2013 pe cauza 005/2013,

http://www.egalitate.md/media/files/files/decizie_proiect_cauza_005_13_f_v_final_2502223.pdf, Decizia din 21 iunie 2016 pe cauza 400/16,

http://www.egalitate.md/media/files/files/decizie_400_2016_constatare_depersonalizat_6187649.pdf

²⁴ Raport social anual 2015, <http://www.mmpsf.gov.md/sites/default/files/document/attachments/rsa2015.pdf>

²⁵ Biroul Național de Statistică,

http://statbank.statistica.md/pxweb/pxweb/ro/30%20Statistica%20sociala/30%20Statistica%20sociala_04%20NIV_NIV010/NIV010400.px/table/tableViewLayout1/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

politică a statului Consiliul o consideră defectuoasă, dat fiind faptul că în 13 întreprinderi specializate²⁶ sunt încadrate în câmpul muncii circa 300 persoane cu dizabilități, care constituie doar 60% din toți salariații acestora, deși statul o subvenționează anual pentru crearea locurilor de muncă.

Recomandări:

1. Elaborarea unui sistem de politici de stimulare cuprinzătoare și coordonate, care să vizeze întreg sectorul privat și să fie axat pe persoana cu dizabilități, dar nu pe întreprinderile care aparțin unor asociații.

Participarea la viața politică și publică (articolul 29)

32. Persoanele cu dizabilități nu-și pot realiza drepturile politice în condiții de egalitate cu ceilalți. La alegerile prezidențiale din 2016, 36% din secțiile de votare au fost raportate ca inaccesibile pentru persoanele cu dizabilități locomotorii. De asemenea, 33% din secțiile de votare nu dispuneau de echipament corespunzător pentru persoanele cu dizabilități de vedere și nici un candidat nu a avut vreun mesaj de informare tradus în limbajul mimico-gestual²⁷
33. Legislația națională corelează dreptul persoanei de participare la viața politică și publică cu capacitatea juridică a acesteia. Conform Codului Electoral, persoanele care sînt recunoscute incapabile prin hotărîre definitivă a instanței de judecată, nu au dreptul de a alege. Acest fapt afectează negativ în special persoanele cu dizabilități mintale. Din moment ce persoana care suferă de o boală sau deficiență mintală este declarată incapabilă printr-o hotărîre judecătorească, aceasta pierde automat dreptul de a-și exprima opțiunea prin vot la alegeri sau referendum. Prin urmare, persoana este exclusă de la participare politică, indiferent de nivelul real și individual al capacităților sale funcționale. În plus, legea privind partidele politice prevede că partidele politice pot fi înființate doar de către cetățenii cu drept de vot. În consecință, excluderea de la dreptul de vot a persoanelor aflate sub tutelă generează, de asemenea, o interdicție în legătură cu orice alte activități politice.
34. Persoanelor cu dizabilități trebuie să li se creeze posibilitatea de a-și exercita dreptul de a alege fie direct, fie prin intermediul unui reprezentant liber ales. În acest sens, un proiect de lege care prevedea eliminarea acestor restricții a fost votat în a doua lectură de către Parlament, dar nu a fost promulgat de președintele țării.

Recomandări:

²⁶ Hotărârea Guvernului nr. 182 din 13.03.2013 privind aprobarea Listei organizațiilor și întreprinderilor societății orbilor, societății surzilor și societății invalizilor, scutite de vărsare la buget a TVA aferentă mărfurilor produse și serviciilor prestate

²⁷ Final Report. Observation Mission for the Presidential Election in the Republic of Moldova on 30 October 2016. Promo-Lex et al. Chisinau 2017, https://promolex.md/wp-content/uploads/2017/01/raport-electoral-final-2016_EN_.pdf.

1. Organizarea secțiilor de votare în clădiri accesibile persoanelor cu dizabilități locomotorii.
2. Asigurarea procedurilor electorale și a materialelor electorale în format adecvat, accesibil și ușor de înțeles.
3. Eliminarea restricțiilor discriminatorii și asigurarea exercitării drepturilor politice de către toate persoanele cu dizabilități.

Participarea la viața culturală, activități recreative, timp liber și sport (articolul 30)

35. Legislația antidiscriminare interzice în mod expres orice discriminare în acces la serviciile culturale și de agrement și alte servicii disponibile publicului și impune obligația autorităților publice, persoanele juridice de drept public sau de drept privat să asigure accesul persoanelor cu dizabilități la valorile culturale, la obiectivele de patrimoniu, turistice, sportive și la locurile de petrecere a timpului liber.
36. Consiliul a recepționat mai multe plângeri de la persoanele cu dizabilități care sunt refuzate în acces la serviciile de agrement. Astfel, în unul din cazuri unei persoane în scaun cu roțile i s-a îngădit accesul într-un club de noapte pe motiv că este în scaun cu roțile și ar intimida astfel vizitatorii localului²⁸. Într-un alt caz, în fața Consiliului s-a invocat îngădirea accesului copiilor care suferă de boli psihice la activitățile de joacă²⁹.
37. Consiliul, de asemenea, a constatat discriminarea persoanelor cu dizabilități prin refuzul acomodării rezonabile a accesului în sala de forță, invocând că aceasta nu este un centru de reabilitare³⁰.

Recomandări:

1. Concentrarea eforturilor la nivel de țară în vederea asigurării accesului (în sens larg) persoanelor cu dizabilități în locurile unde se desfășoară activități culturale, sportive și recreative.

Statistica și colectarea de date (articolul 31)

38. Analizând datele statistice oferite de stat, Consiliul a constatat faptul că ele nu prezintă situația social-economică a persoanelor cu dizabilități, dar doar statistica lor din punct de vedere medical. Lipsa datelor face imposibilă evaluarea situației reale a

²⁸ Decizia din 17.10.2014 pe cauza 156/2014,
http://www.egalitate.md/media/files/files/decizia_cauza_156_deperson_1745637.pdf

²⁹ Decizia din 24.05.2016 pe cauza 406/16,
https://www.egalitate.md/media/files/files/decizie_406_2016_depersonalizat_3434521.pdf.

³⁰ Decizia din 27.10.2014 pe cauza 140/2014,
http://www.egalitate.md/media/files/files/decizia_cauza_140_depersonalizat_4469906.pdf.

persoanelor cu dizabilități și face imposibilă dezvoltarea și implementarea efectivă a politicilor publice în acest domeniu, care ar trebui să îmbunătățească situația persoanelor cu dizabilități.

Recomandări:

1. Colectarea, analiza și diseminarea datelor în conformitate cu Setul de indicatori pentru monitorizarea implementării Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr. 1033 din 08.09.2016.